

Munca și societatea liberă

Anarchist Federation (UK)

2009

Cuprins

IDEILE DIN ANTICHITATE SUNT BINE MERSI ȘI AZI	5
VALOAREA ADĂUGATĂ ȘI CREAREA TIRANIEI	7
DE CE MUNCA AZI E UN CHIN GROAZNIC	10
Industrializarea și mecanizarea	12
Taylorism și fordism	13
Muncești azi și pentru tot restul vieții	15
Constrângerea și insecuritatea	16
Flexibilitatea și contractele pe o perioadă determinată	18
McDonaldizarea	19
Comodificarea	20
ARGUMENTE ÎMPOTRIVA MUNCII	21
Slavia salarială	22
Obligație și degradare	23
REZISTENȚA LA LOCUL DE MUNCĂ	25
Muncește ca la carte	27
Mișcă-te încet	28
Muncă bine făcută	29
Răi de gură	30
„Nu vin la muncă, mă simt rău”	31
Ia munca de coarne	32
Ocupările și protestele <i>sit down</i> ”	33

Sabotajul	34
Greva	35
Rezistența neoficială	36
MUNCA ÎNTR-O SOCIETATE LIBERĂ	37
„Libertatea începe acolo unde munca se sfârșește.”	38
Voluntarismul	40
Cooperarea	41
Alegerea personală	42
Munca productivă	43
Plăcerea de a muncii: munca plăcerii	44

În filmul *Fight Club*, personajul principal, Tyler Durden, le transmite un mesaj celor care cred sunt la conducerea societății și că noi existăm pentru a le satisface lor nevoile: „*Oamenii pe care vreți să-i călcați în picioare sunt peste tot. Noi vă spălăm hainele, vă gătim mâncarea, și vă aducem cina. Noi vă păzim în timp ce voi dormiți. Noi vă conducem ambulanțele. NU VĂ PUNEȚI CU NOI!*”

A devenit un crez al moralității moderne că orice muncă e bună în sine; o credință convenabilă pentru cei care trăiesc de pe urma bunăstării celorlalți – William Morris

Haideți să spunem lucrurilor pe nume: munca, așa cum o știm azi și o detestăm, e o mizerie. Oricine a muncit pentru salariul minim sau pentru o leafă poate confirma asta. Pentru cei mai mulți dintre noi, slujba e muncă forțată. Și o și simțim ca atare. Oricum ar fi slujba, permanentă sau temporară (și aici ai de îndurat toată nesiguranța pe care o implică), sau dacă ești destul de „norocos” să ai o slujbă permanentă unde protejarea acesteia devine un laț în jurul gâtului, diferența dintre cele două nu e foarte mare. Munca oferă de toate: epuizare fizică și psihică, boală, și mult mai des, plictiseală care-ți distruge mintea. Poți adăuga la această listă sentimentul că ești tras pe sfoară pentru profitul altcuiva.

Munca ne mănâncă viețile. Domină fiecare aspect al existenței noastre. Când nu suntem la serviciu, suntem pe drum de la sau spre serviciu, ne pregătim de serviciu sau ne odihnim de pe urma lui, încercând să uităm sau să evadăm în ceea ce numim în derâdere „timp liber”.

Munca e un cuvânt ofensator format din 5 litere, prea oribil pentru a medita asupra lui. Ne sacrificăm cea mai mare parte a vieților noastre să trăim pentru a putea munci. E un fel de drog, care ne amortăște, care ne întunecă mințile cu pachetul salarial și alte „beneficii” pe care le aduce consumerismul. Dincolo de acest fapt esențial că dacă nu muncești și ai prefera să nu accepți mila ajutoarelor de la stat nu mănânci, sclavii salariali sunt târați în povestea „slujbelor avantajoase” de ideologii al căror scop e să-i convingă de necesitatea personală și socială de „a avea o slujbă”.

Desigur, există opoziție față de muncă, refuzul de a muncii, revolta împotriva muncii, chiar dacă nu sunt mediatizate aproape deloc. E semnificativ că în 2002, în Marea Britanie au fost 33 de milioane de zile de muncă pierdute din cauza stresului, de 60 de ori mai mult decât cele 550.000 de zile de muncă pierdute din cauza grevelor. Acest număr de zile pierdute e mai mare decât cel al zilelor pierdute în timpul grevelor industriale din presupusele zile negre de la sfârșitul anilor '70, o perioadă de „haos industrial” care a determinat ascensiunea lui Thatcher. O generație de luptă politică, legislație și politici publice menite a distruge mișcarea sindicală și de a suprima conflictul industrial a fost în mod subminat în mod spectaculos. Ei, la ce altceva se așteptau?

**IDEILE DIN ANTICHITATE
SUNT BINE MERSI ȘI AZI**

Dacă munca ar fi așa plăcută, bogății ar păstra-o pentru ei – Mark Twain

Modelul occidental al civilizației e pus în încurcătură de ideea că progresul rezultă de pe urma unei clase privilegiate și libere care e susținută de o sub-clasă care muncește din greu, e condusă și controlată. Civilizația Grecii antice, modelul actualelor democrații moderne, depindea în întregime de o populație ținută în captivitate – robi sau sclavi – pentru a-i ține pe aristocrați, gânditori, poeți, artiști și soldați în lux și tihnă. În lumea antică, sclavia și alte forme ale muncii forțate erau „norma” și multe dintre așa-zisele mărețe civilizații au fost construite pe spatele milioane de oameni care trudeau și pe mizeria a milioane de muncitori lipsiți de putere și disprețuiți.

O ideologie a muncii, ușor de identificat, a început să prindă formă odată cu declinul sclaviei și cu apariția feudalismului. Multe dintre răscoalele țăranilor din Evul Mediu și multe mișcări ale ereticilor au proclamat sărăcia lui Iisus și au încercat să recâștige o bunăstare comună de pe urma pământului de la preoții și nobilii care o furaseră. Au proclamat utopii pământești unde puterea bisericii și a nobililor de a-i obliga să muncească prin taxare ar fi încetat dacă săracii ar fi împărțit între ei bunăstarea comună. Această nouă ideologie a egalității și a echității era deosebit de amenințătoare și pentru Biserică și pentru Stat. Ca răspuns, ideea muncii ca activitate spirituală prorocită de divinitate a început să fie inclusă în predica preoților. Cei care munceau primeau un statut nou în ierarhia divină, în fruntea căreia se aflau nobilii și preoții, cei curajoși la mijloc și țăranii pe treapta de jos. Spiritele libere care au rezistat domesticirii, ”voinicii cerșetori” din cărțile noastre de istorie erau defăimați și persecutați de legi draconice împotriva vagabondajului și hoinăreliei. Indivizii care nu au fost integrați în economie erau creionați ca fiind leneși și fără Dumnezeu și forțați să devină ceea ce ulterior s-a constituit în embrionul clasei de mijloc.

Ideile Reformării au conținut în ele însele soluția pentru această problemă. Munca a fost sorocită de divinitate dar răsplata muncii, bunăstare și poziție socială, ne-ar fi eliberat de efortul de a pune în aplicare lucrarea lui Dumnezeu. Cei care făceau parte din ”noua” religie, cum ar fi Calvinismul, s-au dedicat muncii grele și acumulării de avere, martori muți la privilegiile pe care Dumnezeu le-a rezervat pentru ei.

Această ideologie obtuză, metodică și disciplinată a fost deosebit de folositoare pentru apariția claselor capitaliste care coincideau, în multe țări, cu cele religioase. A oferit, de asemenea, o teorie asupra societății care a convins oamenii că era mai bine să fie ”liberi” (prin liber înțelegeau un sclav salarial aflat la mila unui stăpân care avea nevoie de mână de lucru) decât să fie robi obscuri ai timpurilor medievale. Ca urmare, capitalismul a schimbat fundamental natura muncii.

**VALOAREA ADĂUGATĂ ȘI
CREAREA TIRANIEI**

Universala transformare a vieții în muncă e mijlocul prin care capitalismul își asigură dominația.

De 200 de ani, capitalismul industrial și-a consolidat dominația asupra societății (deși nu fără o rezistență adesea considerabilă și violență din partea clasei muncitoare).

E aproape imposibil acum să ne dăm seama că aproape tot produce societatea (cu excepția produselor care necesită efort colectiv cum ar fi mineritul, fabricarea berii sau a pâinii) s-a aflat în proprietatea celor care produceau. Aceștia puteau să controleze valoarea muncii lor prin prețurile pe care ei le stabileau. "Succesul" sistemului de fabrici a permis capitalismului să-și creeze mijloacele prin care a scos pe piață un număr foarte mare de slujbe dar cu prețul pierderii de către muncitorii atât a puterii, cât și a libertății lor.

Au fost votate noi legi care au restricționat posibilitatea oamenilor de a munci pe o anumită perioadă sau unde doreau ei. Existența fără mijloace vizibile de support a devenit o crimă pe măsură ce stăpânii industriali au căutat să disciplineze țăranii liberi și artizanii în a deveni armate docile pentru fabricile lor. Pe lângă faptul că cei care refuzau erau stigmatizați de societate, și pe lângă faptul că erau obligați să muncească în ateliere de muncă forțată și închisori, șefii au adăugat și morcovul angajării permanente pentru muncitorii loial și umil, diferențieri salariale pentru cei pricepuți și semi-pricepuți, un mit al prestigiului social pentru "regii muncii" (minerii, muncitorii din fabricile de oțel și altele asemenea). "Slujba pe viață" a devenit visul nostru și era oferită în perioade când capitalismul o ducea bine, apoi retrasă când apărea recesiunea sau nevoia de a restructura capitalismul. Munca salariată a devenit "normală". Șomajul a devenit o problemă morală și nu una socială și cei care nu aveau unde munci nu erau norocoși, ci „victime”, amărâți nefericiți care meritau să fie "ajutați". Această ideologie persistă în ciuda eforturilor oamenilor ca noi de a arăta faptul simplu că șomajul e creat de capitalism și de nimic altceva. Foarte mulți oameni continuă să se acuze pe ei înșiși că nu găsesc slujbe, se învinovătesc pentru sărăcia în care trăiesc și pentru faptul că nu ar avea valoare ca oameni, o atitudine pe care Statul nu are nici un motiv să o schimbe.

Etica muncii a fost și mai mult întărită de încurajarea muncitorilor să se identifice pe ei înșiși cu activitatea lor. Satele de mineri, cluburile muncitorilor, asociațiile fabricilor, sindicatele, pensiile ocupaționale: toate au fost un fel de loialitate tribală pentru noi înșine și pentru stăpânii noștri care îi separa pe muncitori unii de alții, la fel de mult cât îi și unea. Tribalismul a fost fortificat de breslele meșteșugarilor și de sindicate care au încurajat muncitorii pricepuți să se vadă pe ei înșiși ca pe niște cazuri speciale și să practice ajutorul reciproc și solidaritatea numai în interiorul breslei lor.

Această încercare deliberată de a crea o clasă muncitoare omogenă al cărei (aparent) interes de grup ar fi fost adânc îmbrățișat de clasa conducătoare – prin anumite instituții cum ar fi guvernele social-democrate, biserica și sindicatele – a atins un punct culminant în state ca Spania lui Franco, Argentina lui Peron între anii 1950 și 1970. Dar, spre sfârșitul acestei perioade a început să dea înapoi. Capitalismul avea nevoie să crească cererea pentru produsele sale în urma masivei contracții a creditelor (care finanțează cea mai mare parte a puterii de cumpărare din Vest) din anii 1970 din cauza crizei petrolului care a dus la o restrângere a creditului și la hiper-inflație. A făcut asta folosind relativa slăbiciune a clasei muncitoare din acel moment și deschiderea de fabrici care plăteau salarii minime în alte țări pentru a mări diversitatea produselor. În același timp a promovat ideea consumatorului ca individ, cineva a cărui identitate, statut și impresia valorii personale ar fi determinate de lucrurile pe care le cumpără și cu care se afișează, ori purtându-le în societate, ori folosindu-le pentru transport, ori acasă.

Acest proces care a creat o societate de consum aparent solidă a fost definit în primul rând nu de demografie, ci de modele de consum care au distrus omogenitatea, identitatea și solidaritatea clasei muncitoare.

Desigur, acest proces nu a început peste tot în același timp. Multe state corporatiste, cum ar fi Japonia, Coreea de Sud, Malaezia, încă există, deși o parte a elitelor lor încep să se plângă de fragmentarea din ce în ce mai mare a societății, de alienarea cetățenilor, de lipsa lor de interes față de

orice cu excepția consumerismului. În același timp, transformarea tuturor aspectelor societății în mărfuri nu s-a răspândit în fiecare societate și nu atinge fiecare comunitate. Există încă locuri unde oamenii poartă tricouri care nu sunt la modă sau haine produse local care copiază branduri și încă se revoltă când clasa conducătoare încearcă să își bată joc de ei! Dar capitalismul încearcă să-și răspândească mesajul nu prin valoarea personală a muncii și consumul individual, ci mai degrabă prin societate sau prin crearea anumitor contexte sociale, subminând pe furie ideile și puterea comunităților și a ajutorului reciproc.

Munca așa cum e ea acum este o condiție artificială. Nu e aleasă liber, nu e o parte universală și integrată în familie și societate, pentru cei mai mulți nu oferă nici satisfacții intelectuale sau spirituale și e extrem de dăunătoare minții, trupului și spiritului. Tot ce avea munca mai bun – vocație, alegere personală, creativitate, satisfacție, sentimentul de valoare a individului în societate – a fost distrus. Au scăpat până acum o mână de artiști, meșteșugarii și câteva alte "meserii". Pentru ceilalți dintre noi, munca a devenit o corvoadă de care doar moartea ne poate elibera. E o închisoare fără celule (cu excepția celor care muncesc în închisorile private) ai cărei guvernatori sunt cei din clasa conducătoare și ai cărei gardieni sunt șefii, profesorii, asistenții sociali, agențiile de locuri de muncă, poliția și justiția.

**DE CE MUNCA AZI E UN CHIN
GROAZNIC**

Tragedia e că cei care muncesc trudesc atât de mult încât de dezumanizează. Cei care nu muncesc sunt reduși la o existență mizerabilă în mijlocul unui spectacol al abundenței și belșugului.

Când ți-ai dat seama prima dată că a fi nevoit să muncești pentru a trăi e o mizerie? Poate ai știut mereu că munca așa cum era descrisă de părinți, de profesori sau de politicieni nu era pentru tine. Poate zădărnicia groaznică și lipsa de sens a muncii, în termeni personali, te-au izbit în față, și poate te-au făcut să te târăști de la un an mizerabil la altul. Oricum ai fi ajuns aici ești conștient, poate, că cei mai mulți oameni urăsc munca și își trăiesc viețile într-o luptă continuă pentru a rezista înșelătoriei ei. E o luptă pentru a o depăși și pentru a nu fi "doar" clasa muncitoare. Poate vor reuși, dar cu ce preț?

Industrializarea și mecanizarea

La început, când capitalismul nu-și asigurase existența, muncitorii luptau împotriva sa cu speranța că vor putea să-l evite cu totul. Au făcut asta de obicei distrugând mașinile, și amenințându-i pe proprietarii lor (alții au încercat să formeze comunități, uneori erau tot cei care luptau cu proprietarii). Astăzi expresia ”spărgătorii de mașini” (luddite) a devenit o insultă, o etichetă care e folosită pentru a evita cu totul punerea în discuție a muncii. Aceasta arată cât de mult am pierdut controlul asupra propriei noastre istorii. Când a devenit clar că nu mai putea evita nimeni capitalismul, atunci lupta noastră a devenit un efort de a încerca să-i minimalizăm impactul asupra vieților noastre. Ziua de lucru de 8 ore, weekend-urile libere, orele suplimentare plătite pentru munca în timpul nopții sau în weekend – toate sunt rezultatele acestei lupte.

Dacă într-adevăr capitalismul e productiv și avantajos la nesfârșit, de ce atunci aceste ”drepturi” au dispărut aproape cu totul, de ce au fost recâștigate de capital? Oare nu pentru că acest capitalism nu poate face profit decât dacă reduce constant costul muncii sau exportă slujbele în locuri unde munca e plătită cu câțiva cenți pe zi? Industrializarea și mecanizarea nu au fost introduse numai pentru a crește producția și profitul, răspândind acest „cadou” în toate colțurile lumii. Au fost introduse în mod deliberat pentru a controla și disciplina muncitorii (pentru a-i face să se supună ritmului de lucru al mașinilor, și al producției în masă).

Noile tehnologii nu eliberează muncitorii, dimpotrivă îi prind prizonieri în cuști, le reduc puterea de a rezista pretențiilor capitalismului și mereu sunt un răspuns la lupta muncitorilor ori de a se elibera de sub puterea șefilor, ori de a obține o și mai mare parte din bunăstarea pe care ei înșiși o creează. Ce duce la impunerea industrializării pe mai departe nu e progresul sau nevoia de profit, ci nevoia de a domina și controla în mod brutal rezistența claselor muncitoare și de a-i disciplina pe muncitori să accepte necesitatea de a muncii.

Taylorism și fordism

Acest proces a început odată cu prima mașină și fabrică de mașini construite în timpul revoluției industriale. A provocat 100 de ani de luptă împotriva fabricilor și împotriva faptului că muncitorii nu mai puteau spune când și unde vor munci, stăpânul fabricii le ordona când și unde. Această rezistență nu a fost învinsă niciodată, și, de fapt, s-a intensificat chiar la începutul primului război mondial. Aceasta a fost perioada în care clasa muncitoare industrială a opus cea mai mare rezistență capitalismului, perioada grevelor de masă și a insurecțiilor clasei muncitoare atât împotriva statului, cât și a capitalului.

Răspunsul Capitalului, odată ce a recunoscut că nu poate exploata timpul și viața oamenilor în mod absolut, a fost să introducă tehnologia în procesul muncii, astfel încât timpul pe care îl lua muncitorilor să fie folosit cât mai eficient. Acestei abordări științifice asupra analizei muncii și maximizării productivității prin controlarea ei i s-a spus "Taylorism" și a fost unul dintre cele mai zdravene juguri în care au fost prinși muncitorii (odată cu munca în fabrică, producția în serie și contractele de angajare).

Dar Taylorismul a făcut doar să mărească antagonismul feroce și rezistența clasei muncitoare industriale, mai ales în rândurile puternicelor sindicate de meșteșugari. Pentru a depăși aceste obstacole și a ajunge la profit, noua tehnologie a fost introdusă pentru a crește productivitatea muncitorilor și pentru a-i înlocui pe meșteșugari.

Cel mai mare exponent al acestui curent a fost Henry Ford, care a demonstrat în mod dramatic conceptul de valoare adăugată relativă făcând în acea vreme, la începutul secolului 20, ceea ce era considerat imposibil. I-a plătit pe muncitori de 4-5 ori mai mult decât plata de subzistență (de fapt abia minimul care a putut fi obținut de la șefi), și totuși a făcut un profit imens. Crescând masiv producția valorii adăugate relative prin folosirea liniilor de asamblare, cuplate cu "managementul științific" al procesului muncii al lui F.W. Taylor, Ford a putut să crească semnificativ productivitatea uzinelor sale. A fost o adevărată revoluție (capitalistă) și efectele ei le simțim și noi azi.

Această poveste e destul de cunoscută. Mai puțin cunoscut e ce Ford și ai lui au adus în existență, și acesta era muncitorul de la liniile de asamblare, ceva cunoscut ca "muncitor în serie". Pe când înainte capitalismul se baza mai ales pe muncitori pricepuți pentru a organiza procesul de producție, și în unele țări și industrii acest lucru e încă valabil, muncitorul în serie era un tip nou.

Pe măsură ce se dezvoltă, clasa muncitoare a descoperit secretul producției valorii adăugate relative și a învățat să folosească această informație în lupta sa pentru o parte mai onestă din produsul economiilor naționale și a lumii industrializate. Aceasta în parte explică mișcările muncitorești puternice dintre anii 1940 – 1980.

La început, statele capitaliste au încercat să stăpânească și să controleze rezistența clasei muncitorești oferindu-i o parte mai mare din produsul social, ceea ce a provocat creșterea deficitelor bugetare. În Marea Britanie am avut politici privind prețurile și veniturile și la nivelul unor fabrici au fost negociate multe acorduri privind o productivitate inexistentă. Dar acest răspuns economic față de o nouă realitate nu a reușit să ducă la subjugarea clasei muncitoare. În Europa de Vest, cel mai înfricoșător aspect al lungilor campanii împotriva Fordismului în această perioadă a fost nu neapărat cererea din ce în ce mai mare pentru creșterea salariilor, care ar fi putut la urma urmei să fie îndeplinită de capitalism, ci respingerea în foarte multe locuri a însuși sistemului de „disciplină la locul de muncă”; prin ocuparea locurilor de muncă, prin greve, prin sabotaj, prin mitinguri și prin revolte. În Franța, Italia, Marea Britanie la sfârșitul anilor 1960 și începutul anilor 1970 am fost martorii unei perioade a luptei de clasă mai mult sau mai puțin pe față. Întotdeauna în centrul acestei lupte a fost acest nou tip de „muncitor în serie”. Toate încercările de a-l subjugă pe acest „muncitor în serie” care a descoperit că sistemul

Fordist ar putea fi distrus prin acțiune colectivă au eşuat. „Managementul științific” nu a putut răspunde muncitorilor care în mod colectiv și-au impus voința asupra procesului de producție. În Marea Britanie încercarea de a mitui muncitorii a luat sfârșit odată cu intervenția Fondului Monetar Internațional în 1976, cu recesiune severă, cu o perioadă de luptă de apărare între 1978-1983 și cu demobilizarea pe termen lung a clasei muncitoare după Grevele Minerilor din 1984-1985. Politicile monetariste din anii 1980 au fost reintroduse în același timp în fiecare stat care a încercat să limiteze partea din produsul social convenită muncitorilor.

Capitalul nu a rezolvat această problemă, ci dimpotrivă a încercat să o evite cu totul, trecând într-o nouă fază. Primele politici de austeritate au fost deliberat introduse pentru a sparge „ciclul” cereri salariale – inflație – urmată de alte cereri salariale.

Aceste politici de austeritate au provocat cel mai mare șomaj din 1930. Odată ce masele de muncitori au fost astfel reduse la tăcere, dar căutând încă sprijin în sindicatele care au devenit o parte integrală a politicilor de impunere a austerității, au fost create condițiile pentru o strategie pe termen și mai lung. Capitalul a devenit mai mobil, adică și-a creat posibilitatea de a fugi de clasa industrială insurgentă pentru a putea exploata proletariatul la nivel global. Pentru a ajunge aici a fost nevoie de schimbări în tehnologie, în tehnologia comunicațiilor necesară pentru a monitoriza și controla procesul productiv care acum era răspândit pe arii geografice largi. Dar, și asta e crucial, a avut nevoie și de o ofensivă ideologică pentru a vinde noua formă de muncă unei noi clase de muncitori.

Rezultatul a fost intensificarea și disparitatea rețelei de muncitori. Valoarea pe care o obținem în schimbul muncii, care în sine e o măsură a valorii pe care capitalul o poate extrage de la noi sub forma de investiții, s-a micșorat constant pe parcursul ultimilor 20 de ani. Lungile campanii ale muncitorilor pentru a obține reducerea săptămânii de lucru au fost blocate și întoarse împotriva lor. Unde capitalul nu a acceptat niciodată să reducă orele de lucru pentru muncitori – de exemplu în industria fast-food – muncitorii din cea mai mare parte a lumii nu se dezlipesc de mașinării timp de 60-80 de ore pe săptămână. Acest fapt explică de ce, deși salariile sunt mai mari decât ieri, cei mai mulți oameni sunt sau se simt mult mai săraci decât înainte.

„Munca” e acum ceva ce ne ocupă toată viața. Nu ne mai despărțim de telefoanele mobile sau de laptop-uri, ne luăm de lucru în „timpul liber”, când socializăm sau chiar și când ar trebui să dormim. Muncitorii sunt acum disponibili oricând pentru a fi chemați la serviciu. Chiar și cei în șomaj sunt implicați în „muncă” sau în „căutarea unor slujbe”. Și există o contradicție și mai mare. Deși capacitatea de producție a economiei a explodat atât de mult încât în anii 1980 unele sindicate au sugerat serios că problema în secolul 21 va fi ocuparea „timpului liber” pe care noua economie automatizată îl va crea pentru muncitori, în același timp „munca” a devenit cu atât mai impusă asupra unui mare număr de oameni și cele mai multe „munci” sunt lipsite de orice sens.

Muncești azi și pentru tot restul vieții

“Dreptul la muncă e dreptul la mizerie și neagă posibilitatea dreptului de a nu munci.” Ce este munca? Este scopul ei acela de a crea belșug spiritual și material așa cum vor să ne facă șefii să credem, belșug pe care să îl împărțim potrivit contribuției noastre? Este scopul muncii – prin ideea artificială și greșit înțeleasă a Progresului – acela de a pune capăt muncii în favoarea timpului liber pentru toată lumea? De ce sunt aceste întrebări importante pentru anarhiști? Pentru anarhiști, impunerea muncii printr-o nevoie creată de societate și obligația de a munci sunt o închisoare din care încercăm cu disperare să scăpăm. Nu ne temem de muncă, dar căutăm să o facem să fie liberă, adică să facem ceea ce vrem și ceea ce e nevoie să fie făcut, prin propria noastră alegere, în felul nostru, sau așa cum William Morris a spus: muncă folositoare, nu trudă fără sens.

Constrângerea și insecuritatea

Masele de oameni își trăiesc viețile într-o disperare tăcută.

În timpul secolului 19, muncitorii s-au luptat să-și apere dreptul de a determina cum și când vor munci. Aceasta a fost marea epocă a cooperativelor, a grevelor, a mișcărilor politice conduse de grupări mici de artizani care apărau metodele individuale de muncă împotriva sistemului în serie al fabricilor, epoca revelației lui Proudhon că Proprietatea (prin care a vrut să spună proprietatea dincolo de ce e nevoie pentru a asigura o viață productivă) e furt.

Din ce în ce mai împotmoliți în modul în care economia oficială și slujbele au evoluat în secolul 20, muncitorii fără să aibă mijloace de subzistență independente s-au luptat pentru a păstra controlul asupra forței de muncă pe care trebuie să o dea sistemului pentru a putea supraviețui. Aceasta a fost epoca luptei pentru ziua de muncă de 8 ore, pentru câștigarea weekendurilor libere, pentru câștigarea vacanțelor și a concediilor de boală plătite, și pentru un salariu decent și garantarea plății în timp de șomaj.

Distrugerea acestor câștiguri, și subjugarea lor capitalismului datorită intervențiilor liberalilor și sindicatelor în numele șefilor, a redus puterea clasei muncitoare de a rezista intensificării și impunerii unui caracter aleatoriu muncii, în timp ce a crescut dependența noastră de șefi pentru a putea obține sursele de venit necesare traiului. Pentru unii, timpul de lucru a crescut dincolo de 8 ore și s-a transformat în ore suplimentare. În multe industrii, asemenea ore suplimentare sunt obligatorii. Un angajat nu poate refuza să muncească peste program. În industriile unde se plătește salariul minim, muncitorii primesc ore suplimentare de lucru, și li se spune că e o favoare din partea conducerii și a liderilor de sindicat. Companiile evită legile care cer ca orele suplimentare să fie plătite în plus, declarând că acel timp muncit ar fi „depășirea” programului sau oferind „alocații pentru zile negre” în loc de a le plăti cum se cuvine. În plus, a intervenit o schimbare uriașă de la contractele de muncă pe o perioadă lungă – care erau de obicei plătite mai bine și ofereau condiții bune pentru muncitor – la sub-contracte sau auto-angajare (deși în multe cazuri întreprinzătorul care lucrează pe cont propriu face încă o muncă pentru o singură companie, cum se întâmplă în cazul Căilor Ferate). Plăcerea competitivității, care-i obligă pe șefi să îi înfrunte pe muncitori, a fost transferată către sectorul întreprinderilor mici unde legile mai slabe permit ca cel care muncește să fie exploatat și mai mult și mult mai direct.

Să analizăm un exemplu pentru a înțelege cum constrângerea e impusă la locul de muncă.

În 1974, la fabrica Eicher din Faridabad, 450 de muncitori produceau 80 de tractoare pe lună. Atunci, supraveghetorii i-au obligat pe muncitori să facă 150 de tractoare pe lună. O schemă de prime a fost introdusă în 1978 și muncitorii au început să producă 500 de tractoare pe lună, apoi 1.000 în 1982, apoi 1.500 de tractoare pe lună în 1988. În 1989, un plan de re tehnologizare a fabricii a fost implementat. Jumătate dintre muncitori a fost dată afară deși încă produceau același număr de tractoare iar schema de prime a fost anulată. Eicher a folosit apoi schema ultimei „descoperiri a relațiilor umane” pentru a reduce și mai mult numărul muncitorilor și i-a obligat pe cei rămași să producă 2.000 de tractoare pe lună. La un moment dat, dădeau prime când un tractor era asamblat în 15 minute. Acum e asamblat în 10 minute fără nici o primă, iar managementul vrea să reducă acest timp la 7 minute. Sindicatele fabricii s-au luptat pentru cauza muncitorilor și s-au luptat bine: cei care fac parte din sindicat au voie să asambleze un tractor în 9 minute și nu în șapte. Printre muncitorii industriali, primele pentru creșterea producției sunt folosite adesea pentru a-i forța pe muncitori să fie proprii lor supraveghetori. Primele sunt menite să îi ademenească pe muncitori să consume și mai multă energie decât e normal

pentru producție. Nivelul crescut al producției a devenit noua normă – să fie îndeplinit fără prime. După aceea, managementul reîncepe ciclul de prin care crește presiunea pe muncitori.

Un studiu important din 1999 a arătat că „principala cauză a insecurității muncii și a constrângerii de a munci stă în reducerea personalului pe care managerii urmăresc să o aplice pentru a răspunde presiunilor competitorilor și acționarilor majoritari” capitaliști, cu alte cuvinte. Același studiu a arătat că 60 la sută dintre angajații din Marea Britanie au declarat că ritmul și efortul care li se cere a crescut enorm, și că a provocat înrăutățirea stării lor de sănătate și tensiuni în familiile lor. Stresul și sănătatea șubredă sunt și mai înrăutățite de lipsa de siguranță a locului de muncă. Desigur, acești doi factori sunt folosiți pentru a-i exploata pe muncitori și mai mult: „dacă vrei să nu te dea afară, muncești și mai mult” și „dacă nu mucești și mai mult, o să îți pierzi slujba”. 30 la sută dintre forța de muncă lucrează mai mult de 48 de ore pe săptămână, dintre aceștia 39% au declarat că orele de lucru s-au înmulțit. Doar între 2000 și 2002, numărul bărbaților care munceau mai mult de 60 de ore pe săptămână a crescut de la 1 din 8 la 1 din 6. Numărul femeilor care munceau peste program s-a dublat. 50 la sută dintre muncitori spun că numărul de muncitori e neadecvat sau foarte neadecvat și că, pe măsură ce producția și calitatea produselor scad, sunt introduse sisteme de evaluare a performanței, ceea ce provoacă și mai mult stres și mai multă îngrijorare printre muncitori. O sursă majoră pentru lipsa de siguranță a locului de muncă (și asta vorbește de la sine) e lipsa de încredere pe care angajații o au în șefii lor: puțini angajați cred că managerii sunt de partea lor. Cu cât mai mult trăim cu această nesiguranță, cu atât mai mult sănătatea noastră fizică și psihică se deteriorează.

Flexibilitatea și contractele pe o perioadă determinată

Flexibilitatea e adesea prezentată ca fiind creația unor modele de muncă flexibilă, când, de fapt, înseamnă impunerea unei atitudini îngăduitoare din partea muncitorilor cu privire la cine să le controleze viețile. De asemenea, e prezentată ca fiind atât necesară (pentru productivitatea companiei), cât și benefică (pentru muncitori) ca și cum cele două ar putea fi vreodată compatibile. Ca muncitori, avem parte de succesul unei companii numai în limita pe care o permit șefii, și nu potrivit efortului nostru prin care acest succes a fost creat. Mulți angajați, când sunt întrebați, nu au nici o obiecție față de programul flexibil și față de muncă, dar impunerea acestui program flexibil e cea care naște conflicte și ranchiună. Interesant (dar deloc surprinzător), cei care au slujbe importante sunt în favoarea programului flexibil. Pentru ei înseamnă timp petrecut cu familia și o reducere a costurilor de întreținere a copiilor. Înseamnă mai mult timp liber și bine petrecut. Pretind că așa sunt capabili să muncească mai mult și cu mai multă creativitate. Studii după studii arată însă că această opțiune nu e permisă celor care muncesc la capătul lanțului de producție, care au cele slujbele considerate cele mai neimportante. De ce angajații care sunt bine plătiți și bine răsplătiți, de exemplu, au nevoie de aceste facilități din partea șefilor lor pentru a munci din greu nu explică nimeni. Cum nu explică nici de ce asemenea libertate de alegere când și cum să muncească are un efect opus asupra celor care fac munca de jos: de la ore mai multe de lucru, prost plătite, la amenințări că vor fi concediați ca singură metodă de a-i convinge să muncească! Reacțiile clasei muncitoare la flexibilizarea programului de lucru – randament scăzut, chiul, angajament din ce în ce mai scăzut față de muncă și performanță slabă – sunt contracarate de reducerea beneficiilor, tehnici de monitorizare a performanței și de un control riguros al muncii și produselor muncii.

La fel se întâmplă și în cazul contractelor pe o perioadă determinată, un proces prin care puterea e doar de partea angajatorilor în a decide dacă angajează sau prelungesc contractul unui angajat (și odată cu el sursa de supraviețuire a unui om). Mulți șefi au inventat contractele de tipul „zero ore”, care nu oferă nici o garanție a muncii și care îi permit unui angajator să te cheme la muncă la orice oră din zi sau noapte. Acest tip de contracte are avantajul (pentru șefi) că nu oferă nici un fel de protecție legală muncitorului. Riscul asociat cu nesiguranța economiilor neplanificate, acela de a trebui să plătești muncitori în șomaj tehnic, de exemplu, e transferat doar asupra muncitorilor înșiși. Asta spune tot despre întreprinzătorul temerar care riscă totul pentru a crea bunăstare pentru cei mulți! Multe milioane de slujbe sunt transformate rapid în contracte pe perioade determinate. Principiile pieței libere, unde valoarea e total subiectivă, nimic nu e garantat și unde scapă cine poate sunt transferate în întregime pe piața muncii. Și totuși, într-o societate unde viața înseamnă muncă, nu cumva eșecul nostru de a ne putea păstra slujbele ne condamnă să ajungem ființe umane ratate? Citiți orice tabloid, ascultați orice politician de dreapta sau analist și mereu răspunsul lor e același: da.

McDonaldizarea

Muncitorii și consumatorii sunt servitorii mizerabili ai mașinărilor și ai cererilor fără sfârșit ale acestora.

McDonaldizare (termenul modern pentru Taylorism, deși cursurile de management nu menționează nici unul dintre aceste cuvinte) este un sistem de producere a mărfurilor și serviciilor în care procesul e cât se poate de segmentat, analizat sistematic, re tehnologizat mereu pentru a maximiza profitul și copiat în fiecare loc unde se produc acele mărfuri. A face aceste bunuri înseamnă o serie de activități independente, discrete, controlabile, și care elimină gândirea independentă și creativitatea.

Acestui proces muncitorii îi răspund prin alienare față de muncă, întrucât li se cere să execute o serie de sarcini lipsite de orice însemnătate. O asemenea alienare față de muncă provoacă depresie, furie, și o izolare amortită, indiferentă și lipsită de orice empatie față de ceilalți oameni.

Oriunde acest proces e aplicat, șefii sunt fericiți cu cantitatea de bunuri produse, dar sunt îngroziți de calitatea ei proastă. Singura lor soluție e să mărească și mai mult controlul și izolarea muncitorilor: vizitați orice gulag industrial din Indonezia, Malaezia sau China, de exemplu. Randamentul muncii în aceste fabrici e dovada că oamenii sunt hotărâți să reziste exploatării la care sunt supuși. Șefii scapă de orice muncitor care arată cel mai mic semn de rezistență la exploatare sau care e prea demoralizat pentru a mai produce ceva eficient. Conștientizarea condiției lor e o boală care îi face inapți de muncă iar prezența lor printre ceilalți muncitori e periculoasă din moment ce și aceștia s-ar molipsi: cu informații, cu furie și dispreț față de șefi.

Acest sistem e cunoscut și sub numele de Toyotism, după Toyota, sistemul introdus de fabrica japoneză în procesul de producție în anii 1960 – 1970. Nivelul de control al muncitorilor s-a intensificat prin introducerea contractelor individuale și prin alte procese care au impus individului obligația de a produce, în timp ce a subminat acordurile colective de muncă și relațiile dintre muncitori. În Europa această situație e cunoscută sub numele de „fabrică difuză”.

Ce aduce noi Toyotism-ul e producția „la momentul oportun” și o reacție promptă la cererile pieței; impunerea slujbelor cu mai multe sarcini asupra muncitorilor care lucrează cu mai multe utilaje, ori simultan, ori secvențial; calitatea controlului de-a lungul întregului proces de producție și informații în timp real despre procesul de producție din fabrică. Producția e adesea oprită și echipele de muncitori, departamente întregi sau chiar și toată fabrica sunt trași la răspundere.

Orice salariat care afișează indiferență față de cerințele de productivitate ale companiei și decide să nu se alăture echipelor de „control calitativ” e stigmatizat și încurajat să plece.

Același sistem e aplicat mărfurilor care sunt folosite în procesul de producție în fiecare etapă a producției lor, minut de minut, totul e controlat. O vacă nu e un animal viu ci un pachet de carne folositoare, grăsime și zgârci. Cum ce e folositor e separat de ceea ce nu e așa folositor e o știință în sine. Din ce în ce mai mult consumul și timpul liber sunt McDonaldizate. Locurile unde căutăm să petrecem un timp plăcut încep să semene din ce în ce mai mult unul cu altul, ne așteptăm să găsim firme renumite oriunde ne-am duce în lume. Rădem în același timp și facem aceleași glume. Cultura devine din ce în ce mai globalizată dar în același timp devine și un produs în serie, distribuit, destinat pentru a fi recepționat de mase, consumat și nu creat, un lucru care e făcut pentru noi, distribuit pentru noi în segmente de audiență care sunt fericite să fie hrănite cu orice în afară de ceva care să le facă să gândească.

Comodificarea

A fost o vreme când munca era o activitate care avea un scop și un sens. Munca și cooperarea aduceau cu ele o satisfacție spirituală care răspundea unor nevoi pe care le avem ca indivizi, ca familii, ca oameni. Oamenii alegeau să muncească dacă puteau și investeau foarte mult din personalitatea lor și din abilitățile lor în a face lucruri folositoare, mai bune sau mai frumoase. Astăzi, preeminența consumului ca bun social și care ne asigură un statut social nouă ca indivizi a făcut ca produsul să fie mult mai important decât producătorul.

Munca a încetat să mai aibă o valoare personală pentru cei care trudes. În multe cazuri, nu are nici vreo valoare socială pentru societate (urmăriți cantitatea de gunoi pe care o aruncăm sau uriașa grămadă de mâncare "junk" pe care o producem). O cantitate imensă de muncă e menită doar a fi reprodusă de capitalism zi de zi. Gândiți-vă pentru o secundă la trilioanele de dolari aruncați la bursa de mărfuri și de ce se întâmplă asta. Contează numai pentru că acesta e mijlocul prin care capitalismul se justifică pe sine și produce banii ca mijloc pentru propria sa perpetuare. Activitatea nu produce altceva decât bani, valoarea socială a oricărei activități e zero. Munca mai contează numai în termenii a ce produce ca marfă – și valoarea socială și personală a produsului pentru persoana care îl consumă. Dacă nu ne credeți, întrebați-vă atunci de ce sunt atât de multe slujbe de asistente medicale plătite atât de prost? Munca noastră, partea de timp pe care o petrecem pentru a fi "folositori social" a devenit și ea o marfă, a cărei valoare de piață e dictată numai de capriciile a milioane de alți indivizi care își doresc să o cumpere, îndemnați de morile de propagandă ale capitalismului, adică de industria de publicitate. Desigur, mulți oameni realizează asta, dar sunt ei înșiși prinși în capcană de nevoi artificială și de dorința de a consuma. Noi singuri devenim propriile noastre ocne! Prin consum majoritatea își canalizează aspirațiile către plăcere, către a găsi un sens în viață și o identitate personală. Aspirațiile noastre către libertate au fost transferate de la locul de muncă spre restul vieților noastre, dar comodificarea vieții personale și a timpului liber ne provoacă și mai multă neliniște. Refuzul de a munci trebuie să fie însoțit de refuzul de a consuma (și invers), de a participa la reproducerea fiecărei zile prin mărfuri de producție și consum lipsite de sens obținute printr-un proces comodificat: munca.

**ARGUMENTE ÎMPOTRIVA
MUNCII**

Sclavia salarială

Munca susține viața doar chircind-o. Spune-mi cât de mult muncești și o să-ți spun ce ești.

Când sistemul sclaviei salariale a început, și la început oamenii au fost obligați să se înregistreze în detașamente de sclavi salariali, acest tip de muncă plătită cu salariul a fost creionat de clasele de negustori și de cele ale industriașilor ca fiind o emancipare de sub jugul feudal. Pe parcursul secolelor 19 și 20, multe femei au început să muncească acasă și unele au început să iasă din casă pentru a obține o slujbă plătită. Multe motive au fost invocate pentru asta: războiul a creat o nevoie pentru mai multă forță de muncă, mișcările de emancipare a femeilor, dorința de a putea avansa social și de a avea libertate de mișcare, decăderea culturii patriarhatului. Ceea ce nu se spune de obicei aici e că acest fapt a dus la o scădere a salariilor oferite bărbaților în această perioadă în care femeile au devenit salariate plătite. Opoziția femeilor față de normele impuse de patriarhat și dorința lor nestăpânită de a munci ca salariate a făcut ca mulți oameni să susțină că munca în afara gospodăriei e o experiență eliberatoare și plină de răsplată pentru femei, una care le permite să își dezvolte potențialul uman și intelectual, o eliberare de corvoada muncii casnice. Dar munca în fabrici și ateliere de confecții, în poziții clericale, în școli și laboratoare, în producție sau în comerțul cu amănuntul implică regimentare, repetiție, efort fizic și chin spiritual care sunt orice dar nu eliberatoare, creative sau satisfăcătoare.

Pentru femeile și bărbații din clasa muncitoare munca nu e nici plină de bucurii, nici creativă. Munca de salariat e lipsită de sens. Slujbele sunt plictisitoare și repetitive, nu oferă nici o răsplată intelectuală sau spirituală și nu aduc nici o satisfacție. Teribila regimentare a vieții într-o fabrică, care acum domină toate aspectele vieții, distruge vitalitatea și inteligența unui om. Nu munca plătită ci mai degrabă puținele momente când scăpăm de ea și de treburile casnice reușesc să dea un sens vieții. Munca, așa cum e organizată de șefi, a ajuns să susțină relațiile contemporane între oameni în orice aspect: în privința beneficiilor materiale și privilegiilor pe care le oferă, disciplinei pe care o solicită, represiunea pe care o produce sau conflictele sociale pe care le generează.

Obligație și degradare

În povara copleșitoare a muncii nu există nici un dram de iubire.

Primele fabrici nu au introdus nici un avans tehnologic năvalnic mai important decât abstractizarea, raționalizarea și transformarea muncii în obiect, precum și întruparea acestora în ființe umane. Fabrica nu s-a născut dintr-o nevoie de a corela munca cu mașinăriile moderne. A apărut dintr-o nevoie de a raționaliza procesul muncii, de a îl intensifica și de a-l exploata mai eficient. Scopul inițial al fabricii a fost să domine forța de muncă și să distrugă independența muncitorilor în fața capitalului, (să-i facă total dependenți de acesta).

Cât despre viitorul post-Fordist? Tehnologiile care există deja vor restructura și stratifica munca, vor divide forța de muncă într-o categorie relativ restrictivă de muncitori super calificați și o masă uriașă de muncitori executați. Va continua să dividă forța de muncă ierarhic și spațial și să distrugă puterea muncitorilor de a negocia contracte colective. Procesul de acumulare va deveni și mai intens, și e posibil să existe o perioadă lungă de capitalism care să nu aibă nici un fel de opoziție, de rezistență: turbo-capitalismul, care va fi caracterizat de o perioadă neobișnuită de stabilitate politică.

Muncitorul post-Fordist va fi un individ care va fi total atomizat, mereu la dispoziția angajatorului, din ce în ce mai lipsit de protecția sindicatelor, ținut pe salarii minime și în slujbe din care nu poate scăpa și care niciodată nu îi vor putea asigura traiul. Statul nu va mai garanta acoperirea costurilor materiale ale reproducerii forței de muncă și va acționa și mai mult pentru a limita cheltuielile cu aceasta. Majoritatea sectorului celor lipsiți de privilegii va fi forțată să își reducă și mai mult cheltuielile și nivelul de trai pentru a putea supraviețui. Acestea ar putea duce la rezistență și resuscitarea formelor tradiționale de organizare și acțiune colectivă. Cu siguranță, sperăm că asta se va întâmpla. Fără ele, viitorul pentru o umanitate formată din indivizi, ființe gânditoare care sunt mânate de aspirații și nevoi interioare și nu de pofte create artificial de a munci și consuma (sau nu) e cu adevărat întunecat.

Anarhiștii doresc să vadă umanitatea eliberată de muncă, și prin această eliberare vrem să spunem auto-gestionare, auto-administrare. La fel ca ierarhia, locul de muncă a creat structuri de putere care nu fac decât să ne distrugă abilitățile. Așa cum spune Bob Black:

Ești ceea ce faci. Dacă faci o muncă plictisitoare, stupidă și monotona, șansele sunt să ajungi și tu o persoană plictisitoare, stupidă și monotona. Munca e o explicație mult mai bună pentru sinistra cretinizare din jurul nostru, decât mecanisme importante de cretinizare cum sunt televiziunea și educația. Oamenii care trăiesc toată viața înregimentați, care sunt împinși în câmpul muncii de pe băncile școlii și sunt adăpați de familie la începutul vieții și de azilul de bătrâni la finalul ei, se obișnuiesc cu ierarhia și psihic sunt niște sclavi. Aptitudinea lor pentru autonomie e atât de atrofiată încât frica de libertate e printre fobiile lor cel mai bine înrădăcinate rațional. Duc cu ei instruirea obedientă de la muncă în familiile pe care și le fac, astfel reproducând un sistem în mai multe moduri decât unul, și în politică, și în cultură, și în orice altceva. Odată ce munca l-a secat pe om de vitalitate, acesta se va supune ierarhiei și autorității în tot ce va face. E obișnuit cu asta.

Istoricii și politicienii ne cer să acceptăm că avansurile productive aduse de sistemul fabricii au meritat să plătim prețul degradării noastre spirituale. Ideea de "Sfârșit al Istoriei" e construită pe noțiunea că umanitatea și-a pierdut abilitatea de a crea relații sociale noi și că va rămâne prinsă pentru totdeauna în societatea abundenței, liberală, burgheză și capitalistă. Scopul capitalismului, pentru că

se teme de potențialul eliberator al claselor muncitoare, e să continue procesul degradării până când nu vom mai putea opune nici un fel de rezistență. Caută să creeze ființe esențialmente inorganice, roboți morți spiritual. Nebunia, iraționalitatea, alienarea, anomia, inabilitatea de a empatiza, de a fi mai mult decât creativi, transformarea în rutină a explorării și a aventurii – acestea sunt simptomele unei boli adânci și odioase în sufletul umanității pe care capitalismul o răspândește printre noi toți.

Această încercare de a schimba fundamental natura umanității, de a ne transforma în sclavi nu are loc doar la locul de muncă, ci există în toate aspectele "civilizației" moderne. Producția de masă și nevoia de a munci sunt posibile numai datorită vastei birocrății, mega-mașinărilor autoritare de socializare, investigare, obligare, controlare și pedepsire. Capitalismul reduce muncitorul la o simplă mașină de execuție, care răspunde ordinelor pe care le primește de la șef. Și întreaga masă de obiecte produse în serie creează oameni mecanici și morți. A creat un proces constant de consum alienant, pe măsură de muncitorii au încercat să găsească fericirea asociată cu activități productive, creative, auto-administrate în locuri unde nu poate exista asemenea fericire: mall-urile sau magazinele.

Pentru a face ca acest proces să dea înapoi, trebuie să ne recâștigăm viața zi de zi, distrugând statul. Tehnologiile eliberatoare presupun instituții eliberatoare. Formele de rezistență sunt la fel de răspândite și diverse pe cât sunt și mijloacele de control. La fabrică – greve, sabotaj, și oprirea muncii. În comunitate – chiul, vandalism, proteste, acțiune directă, incendieri. Există și acțiuni pozitive. Actele de sabotaj sau refuzul de a munci (sunând la serviciu și spunând că ești bolnav, de exemplu) sunt acțiuni individuale rare, dar pot fi și colective, aprobate și susținute de toți muncitorii. Dacă regula e tăcerea, vom comunica. Dacă primim comanda să grăbim munca, o vom încetini. Rezistența dă naștere unor zone de libertate pe care le putem extinde permanent, creând în interiorul instituțiilor asociației ale reclamanților, grupuri de muncitori care clasifică și îndosariază, campanii de acțiune directă care sunt semintele viitoarei noastre eliberări.

REZISTENȚA LA LOCUL DE MUNCĂ

Iată doar câteva metode minunate și prin care muncitorii au ales să-și sfideze șefii și să-și recâștige timpul, demnitatea și respectul de sine de la șefii care au încercat să le fure șantajându-i cu nevoia de bani pentru a putea trăii.

Muncește ca la carte

Fiecare industrie e împânzită de o rețea de reguli, regulamente, convenții de muncă, multe dintre ele arhaice. Dacă sunt aplicate strict, ele pot face procesul de producție foarte dificil dacă nu chiar imposibil. Multe dintre aceste reguli există în orice caz pentru a proteja managementul în caz de accidente de muncă. Managerii sunt mai mult decât doriți să închidă ochii la nerespectarea lor dacă e vorba ca producția să meargă. Chiar și cea mai mică depășire de timp poate fi eficientă, dacă e aplicată cu inteligență; merge de minune mai ales în industriile unde tiparele de muncă sunt diferite. Iată doar un exemplu de a munci ca la carte, o tactică efectivă care nu le prea lasă șefilor altceva în afară de a suferi:

Când, în urma naționalizării, grevele (de la Căile Ferate franceze) au fost interzise, muncitorii din sindicat le-au cerut colegilor să muncească strict așa cum spun regulamentele, strict ca la carte... O lege îi spunea conductorului de tren să se asigure că fiecare pod peste care trenul urmează să treacă e sigur. Dacă după o examinare personală, conductorul de tren avea dubii în privința siguranței podului, trebuia să consulte ceilalți membri ai echipajului de pe tren. Desigur, trenul ajungea la destinație cu întârziere! O altă lege pentru care muncitorii de la Căile Ferate franceze au făcut o pasiune subită avea legătură cu cei care compostau biletele de tren. Legea cerea ca fiecare bilet să fie examinat cu grijă pe ambele părți. Legea nu menționa nimic despre orele de vârf din orașe!

Mișcă-te încet

Aceasta e o tactică foarte bună acolo unde procesul industrial depinde de ceilalți și atât aprovizionarea cât și distribuția sunt cuplate gradului continuu și constant al producției, cum ar fi în industriile de automobile sau de fast-food. Acesta este un exemplu care arată ce înseamnă „mișcă-te încet” (aceasta e o tactică din ce în ce mai practică în atelierele de confecții din lumea a treia) aplicat de la Fords la Dagenham, în același timp fabrica cea mai mare de asamblat mașini din lume:

Compania susține că cei care asamblau capotele mașinilor refuzau să asambleze mai mult de 13 capote pe tură, susținând că cererea managementului nu era rezonabilă. Totuși, „ei au asamblat fiecare capotă în mai puțin timp decât li se ceruse, și au petrecut timpul până la sfârșitul turelor fără să facă nimic. Țineau atât de mult fiecare mașină la asamblare încât i-au împiedicat pe ceilalți angajați din linia de producție să meargă înainte cu celelalte operațiuni astfel cauzând o congestie și adesea celelalte linii de producție erau oprite iar uneori ceilalți angajați erau trimiși acasă. Reprezentanții muncitorilor, sprijiniți de organizatori, au susținut mereu că muncitorii cu pricina își dădeau toată silința să muncească, și au refuzat cu îndărătnicie, în ciuda tuturor presiunilor, să-i facă pe muncitori să renunțe la acțiunile lor.

Muncă bine făcută

Una dintre cele mai serioase probleme cu care se confruntă militanții în general și muncitorii din industriile care asigură servicii e aceea că pot să le facă rău mai ales consumatorilor (de cele mai multe ori muncitori ca și ei) mai mult decât șefilor. Aceasta îi izolează de masa generală a populației, ceea ce permite autorităților să instige „opinia publică” împotriva greviștilor. Un mod de a rezolva această problemă e de a lua în considerare tehnici care vor face rău doar șefilor fără să îi afecteze pe muncitori – sau care și mai bine sunt în avantajul publicului. Greva „muncii bine făcute” e un termen general care înseamnă că muncitorii le oferă consumatorilor servicii mai bune sau produse mai bune decât și-ar fi dorit angajatorul lor. Un efect secundar bun al grevei muncii bine făcute e acela că arată că acuzația opririi unui serviciu trebuie adresată angajatorului. Chiar și dacă „munca bine făcută” duce la întreruperea activității fabricii de către șef, cei care folosesc serviciul respectiv îl vor acuza pe angajator și nu pe muncitor. Iar întreruperea activității poate fi evitată prin munca „neautorizată”: spontană, fără avertisment, și pe o perioadă limitată de timp – repetată la intervale până când șefii vor ceda. În restaurantele din New York City muncitorii, după ce au pierdut o grevă, au câștigat o parte dintre cererile lor ținând seama de sfatul organizatorilor lor de a „strânge farfuriile, și de a dubla ajutorul la curățarea lor” și de a completa facturile doar în josul lor. Puteți imagina situații similare în alte industrii, de exemplu lucrătorii poștei din spatele unui ghișeu acceptând numai scrisori fără timbre, sau oamenii care lucrează în controale refuzând să-și îndeplinească sarcinile de serviciu. Iată un exemplu: lucrătorii de la companiile de căi ferate și autobuze din Lisabona îi lasă pe toți călătorii să circule fără să plătească bilete. Au protestat așa pentru că Lisbon Tramways Company deținută de britanici nu le-a mărit salariile. Conducătorii și vatmanii au ajuns la serviciu ca de obicei, dar conducătorii nu plecat în curse cu săculeții unde strângeau banii de bilete. Publicul a fost de partea greviștilor care îi lăsau să circule liber.

Răi de gură

Uneori să le spui oamenilor adevărul despre ce se întâmplă la muncă poate pune o presiune mare asupra șefului. Industriile de consum (restaurante, fabrici de împachetare, spitale și altele asemenea) sunt cele mai vulnerabile. Șefii nu pot face mare lucru împotriva acțiunilor celor „răi de gură” decât să îmbunătățească pentru ei condițiile de muncă. Nu e nimic ilegal să fii „rău de gură”, așa că șefii nu au de ce să cheme poliția. Astfel de acțiuni lovesc de asemenea și în metodele frauduloase pe care aceste industrii își bazează profitul. Astăzi comerțul se bazează pe fraudă. Standardele de onestitate ale capitalismului cer ca muncitorul să mintă pe toată lumea, cu excepția șefului său. În industria mâncării, muncitorii, în loc să intre în grevă, sau intrând în grevă, pot să arate modul în care se prepară mâncarea pe care o vând consumatorilor. În restaurante, bucătarii pot spune ce fel de mâncare li se cere să gătească, și cum e ținută mâncarea pe care ei o vând consumatorilor. Cei care spală vase pot arăta cât de „bine” sunt spălate vasele. Muncitorii din construcții și din fabrici pot alerta ziarile și inspectorii de sănătate publică când li se pun la dispoziție materiale de calitate inferioară sau când li se cere să nu respecte regulile de siguranță în construcții. Muncitorii din transportul public pot vorbi despre starea proastă a mijloacelor de transport și improvizațiile pe care sunt nevoiți să le facă.

„Nu vin la muncă, mă simt rău”

Zilele în care dai telefon la serviciu și anunți că nu poți munci pentru că te simți rău sunt o formă de grevă fără a declara că ești în grevă. Ideea e că locul de muncă e paralizat dacă toți colegii sau cei mai mulți sună în aceeași zi și anunță că nu pot veni la muncă pentru că sunt bolnavi. Spre deosebire de grevele directe, poate fi o metodă foarte eficientă de folosit care să implice anumite departamente și nu întregul loc de muncă și din cauză că de obicei e neoficială poate avea succes chiar și dacă nu există sindicate care să o organizeze. În anumite momente, doar vestea că „e o gripă care face victime pe-aici” e de-ajuns ca toți angajații unui departament să se trezească cu virusul iar acest lucru poate face minuni în cazul în care aveți de-a face cu un șef sau un supervisor cu care nu se poate vorbi. Chiar și muncitorii care sună la personal să vadă cât timp își pot lua vacanță pe caz de boală și poate fi de ajuns uneori.

Ia munca de coarne

Uneori dacă vrei să obții ceva trebuie să iei acel lucru. Aici e nevoie de o organizare mai bună și solidă decât în cazul oricărei alte metode de acțiune directă din arsenalul de luptă al celor care muncesc, dar e și una dintre cele mai puternice metode. Când muncitorii decid că vor lua ceea ce doresc, în loc să aștepte să primească asta de la angajatori, aceștia din urmă nu prea mai au ce face. Sunt multe exemple de astfel de acțiuni, de la abatajele de chereștea din Statele Unite ale Americii și industriile grele din Italia și America de Sud, la uzinele de automobile din SUA, Marea Britanie și Europa. Iată ce făceau muncitorii mai exact: În portul din Boston exista o ramură foarte puternică a Industrial Workers of the World din care făceau parte muncitorii care lucrau în transportul trans-atlantic. Una dintre cele mai mari dureri a celor care lucrau pe aceste vapoare era calitatea mâncării servite la bord. Sindicatul a publicat lista de meniuri acceptabile pentru muncitori. Bucătorii și inspectorii, făcând parte din sindicat, au refuzat să gătească altceva decât era pe meniul publicat de sindicat – spre mulțumirea tuturor cu excepția șefilor. Dar din cauză că munca adeseori e un proces care constă din mai multe activități și implică muncitori cu sarcini diferite, trebuie ca cei care organizează aceste acțiuni directe să se asigure că între muncitori există cea mai mare solidaritate. Pentru ca această solidaritate să existe e nevoie adesea ca aceasta să fie organizată de un sindicat care poate deveni ori un „manager” al muncii de rahat ori un gardian al muncii libere.

Ocupările și protestele *sit down*”

Protestele prin care participanții ocupă spațiul sunt relativ restrictive și pasive și sunt similare cu metodele de încetinire a lucrului, doar că oamenii acționează fizic: se opresc din muncă și se așează pe jos. Ocupările (luarea în posesie) sunt acțiuni mai pozitive, pentru că duc la luarea în posesie a unei fabrici și interzic accesul managerilor în interiorul ei. Ocupările au nevoie de o pregătire foarte bună anterioară și de foarte multă solidaritate. E nevoie ca toți cei care participă la astfel de acțiuni să înțeleagă și să fie de acord cu scopul lor. În timp ce în Marea Britanie există o istorie lungă a acestui tip de acțiuni, au fost puține acțiuni de ocupare la nivelul unor fabrici mari așa cum e practica obișnuită în Franța și Italia. Ocupările necesită un nivel înalt de combativitate și de organizare din partea muncitorilor implicați. E sortit eșecului dacă fabrica rămâne izolată de restul forței de muncă organizate, de resul clasei muncitoare și al comunității în general, dar organizate cum trebuie aceste acțiuni pot avea mare succes. Au nevoie de implicarea tuturor muncitorilor. Muncitorilor nu trebuie să li se prezinte un plan: o ocupare reușită trebuie să fie precedată de ședințe ale departamentelor și ale muncitorilor care pun la cale ei înșiși planul, și trebuie să fie pregătită de o propagandă eficientă.

Sabotajul

Muncitorii și munca nu sunt mărfuri să fie cumpărate și vândute ca și cum ar fi. Și pe piață, adeseori cele mai mici prețuri înseamnă produse de o calitate proastă. De ce aceeași regulă nu ar putea fi aplicată și pentru muncitori (dacă aceștia sunt considerați marfă)? Pentru cei care muncesc în condiții inumane și sunt prost plătiți, produsele proaste ar trebui să fie un rezultat logic. Sabotajul din partea clasei muncitoare e o tactică folosită mai des decât vă puteți imagina. Deși e folosit adesea de invidizi frustrați, e cel mai eficient – ca orice tactică a acțiunilor directe – când toți sau cei mai mulți angajați recurg la el simultan. Un exemplu: Când banda rulantă a depășit o anumită viteză, cineva scapă din greșeală un șurub între roțițele ei și – ce să vezi – deodată se oprește. Atunci e nevoie de reparații, și toți muncitorii se opresc din lucru. Același lucru poate fi făcut în orice industrie: cineva uită să lubrificeze mașinăriile la intervalele corecte de timp, montează butoanele unor aparate electrice complicate în ordinea greșită, montează piesele unui aparat greșit, setează viteza de lucru a mașinilor greșit, scapă corpuri străine în diferite angrenaje, „indisciplină tehnologică”: fiecare industrie și fiecare meserie are practicile ei stabilite, propriile ei tradiții.

Greva

Chiar și metoda tradițională a grevelor poate fi folosită mult mai eficient decât e în mod normal. Participarea muncitorului obișnuit e adesea limitată de participarea la adunările obișnuite cu toți muncitorii. Apoi ei stau acasă, în izolare, urmărind cum evoluează propria lor dispută la TV. Șefii s-au învățat cu această metodă de luptă, și guvernele au început să amenințe sindicatele cu sechestrarea și cu anularea asistenței sociale pentru muncitorii care sunt în grevă. Muncitorii au răspuns cu greve de „gherilă”. Există și greva sub forma tablei de șah, unde fiecare departament oprește lucrul. Greva articulată, care, peste o perioadă de timp, ajunge să cuprindă fiecare departament cheie al unei companii. Greva-fluturașul-de-salariu, în care fiecare muncitor al cărui salariu e scăzut artificial intră în grevă în anumite zile, și e urmat de alții. Și grevele în care muncitorii lasă baltă utilajele de lucru sau uneltele dimineața și se întorc la serviciu după prânz, numai ca să vadă că și cei care lucrau în birouri și șefii de echipe au plecat și ei de la serviciu, făcând activitatea imposibilă și astfel reușind să oprească munca tuturor pentru o zi, deși din salariu li se va tăia doar jumătate de zi.

Rezistența neoficială

Una dintre legendele cele mai puțin lăudate ale clasei muncitoare industriale e aceea a rezistenței la punctul de producție. Munca e atât de neplăcută încât nu e surprinzător că e detestată. Rezistența neoficială – care ia forma înțelegerii la care muncitorii cad de acord cât ar trebui să fie plătiți pentru o zi de muncă și refuză să se lase exploatați – e ceea ce face diferența între producția potențială și cea care există de fapt. Rezistența neoficială și efectele ei asupra „productivității” explică constanta și masiva expansiune a studiilor asupra muncii, calității controlului, inspecțiilor etc. Managementul încearcă să rezolve această problemă introducând „participarea muncitorilor”, pentru a-i motiva pe angajați să se identifice cu interesele companiei. Pe termen lung, toate aceste metode vor eșua, pentru că problema de fond – munca plictisitoare, neplăcută și adesea periculoasă – nu va fi înlăturată.

**MUNCA ÎNTR-O SOCIETATE
LIBERĂ**

„Libertatea începe acolo unde munca se sfârșește.”

Ideologia muncii a început să fie pusă la îndoială de recente studii ale însuși capitalismului, de șomajul cronic, și de munca prost plătită, fenomenul șomajului tehnic, al contractelor pe perioadă determinată și al flexibilității. Noțiunea de slujbă pe viață a ajuns ceva care ține de domeniul trecutului pentru cei mai mulți oameni care muncesc în afara așa-numitelor profesii. Munca e tranzitorie, fragmentată și perioadele de șomaj sunt privite ca o condiție naturală. Mulți tineri din clasa muncitoare nu au trăit niciodată „demnitatea” pe care munca se presupune că o implică și cei care nu au cunoscut niciodată „lumea muncii” se simt vinovați când nu devin parte a ei. Munca, modul de bază în care capitalismul cuprinde oamenii într-o societate pentru a-i controla, e subminată de crizele cronice globale provocate de radicala restructurare a economiilor naționale în căutarea profitului (Banca Mondială, Organizația Mondială a Comerțului, Doha, etc) și noile tehnologii care fac ca întregi clase de muncitori să fie redundante.

Cum afectează toate acestea revoluțiile libertariene și viziunea noastră de schimbare socială? Oare argumentele noastre pentru o societate fără „serviciu”, fără șefi și fără sistemul sclaviei salariale vor fi mai bine înțelese de clasa muncitoare pentru care munca a devenit deja insuportabilă și pentru care a munci a devenit ceva aproape lipsit de sens? Există posibilitatea de a-i face pe muncitori să nu se mai „identifice” cu „slujbele” lor și va duce acest lucru la a-i face să se identifice cu starea de fapt? Sau poate atomizarea a mari sectoare ale clasei muncitoare de către continua dezvoltare a capitalismului va provoca o scădere a conștiinței de clasă? Oricare ar fi consecințele declinului eticii și ideologiei muncii, e clar că sistemul sclaviei salariale va rămâne o experiență alienată și alienantă pentru cei care sunt obligați să o trăiască și că exploatarea inerentă muncii în capitalism nu va dispărea.

Singura soluție e să recâștigăm pentru noi dreptul de a munci când vrem, să facem ce vrem și când vrem sau să nu muncim deloc! Dar această emancipare din spirala sufocantă a sclaviei salariale poate răspunde unei nevoi individuale pentru libertate, dar nu poate pune capăt instituției malefice și distructive care este capitalismul. La urma urmei, de unde vine fiecare există mai mulți potențiali sclavi salariale! Nu, eliberarea de muncă trebuie să fie colectivă, un act global, care să implice milioane și milioane de oameni care trudesc, oameni care pentru o zi, pentru o săptămână, pentru o lună, sau oricât va dura, refuză să muncească și încep să distrugă mijloacele prin care capitalismul ne obligă să muncim.

Această grevă generală și socială este scopul nostru, și refuzul muncitorilor să muncească, pentru totdeauna. Va fi, sperăm, o insurecție blândă, o erupție de furie și disperare și crearea unei nevoi încăpățanate și de neoprit pentru libertate.

Nu ne vom mai atinge de combine și de mașinile de tricotat, ne vom ridica de la birouri, ne vom arunca cizmele și combinezoanele, vom ieși din restaurante și hoteluri, vom ieși din fabrici și birouri, ne vom întâlni unii cu alții și vom fi alături unii de alții în refuzul de a munci.

Și dacă această acțiune va fi una globală, cum ar mai putea clasa capitalistă să i se opună? Noi știm cum să trăim din nimic, dar ei știu? În toată lumea oamenii care muncesc se descurcă aproape fără nici un ban și rezistă cu mâncare puțină, fără curent electric sau apă curentă uneori săptămâni la rând, fără slujitori și vacanțe și șoferi personali. Noi n-avem nevoie de așa ceva. Ei au nevoie de noi: să muncim, nu noi de ei. Și dacă refuzăm să muncim, nu au nici o putere să ne oblige. Așa că, nu trebuie să facem grevă pentru una-alta, pentru 5% aici, sau 10% acolo, lucruri care pot fi obținute azi și

pierdute mâine. Refuzul muncii trebuie să fie pentru eliberarea de muncă, și numai pentru asta, pentru că această libertate odată cucerită nu mai poate pierdută.

Odată ce capitalismul a fost distrus, putem să ne apucăm de misiunea captivantă de a ne îndeplini potențialul individual și de a ne forma propriile comunități. Desigur, într-o lume care a fost ruptă în bucăți de procesul războiului revoluționar, mai înainte avem nevoie să ne asigurăm că putem hrăni și adăposti pe toată lumea. Aceasta nu trebuie să fie sarcina brutală cu care contra-revoluționarii încearcă să ne sperie. În lume sunt mai mult decât suficiente clădiri și mâncare pentru a fi de ajuns pentru toți. Ce contează, desigur, e ca acestea să fie distribuite corect, folosind mijloacele de comunicare cum ar fi stațiile radio, drumurile și căile ferate.

Capitalismul formează o cultură în care e o virtute să muncești, să te chinui să faci mai mult decât îți se cere, să te autodepășești, să contribui în termenii impuși de societate. Noi luptăm împotriva logicii false a gândirii capitaliste, care folosește concepte ca „Progres”, „Creștere” și „Dezvoltare” pentru a justifica silirea oamenilor (prin mijloace mai directe sau mai mascate, mai subtile) să muncească și să muncească din ce în ce mai mult. Sistemul economic nu e ceva ce ar trebui să se dărâme fără nici un control, ci trebuie, la fel ca tehnologia, să fie subordonat nevoilor umane. Aceasta ne duce la chestiunea eticii muncii și la cea a naturii muncii – motivul pentru care am scris această broșură. Revoluția va transforma fundamental natura muncii. Locurile în care trăim și în care muncim se vor schimba foarte mult. Vom reorganiza industria astfel încât să producă numai ceea ce e necesar din punct de vedere social. Vom introduce managementul ecologic al producției și consumului, pentru a echilibra nevoile societății cu cele ale membrilor săi. Și, pe parcursul acestui proces, vom reduce masiv cantitatea de muncă de care e nevoie pentru ca societatea să se poată întreține, munca va fi aleasă liber, crescând timpul liber care ne va rămâne tuturor pentru alte lucruri care fac ca viața să merite trăită.

Voluntarismul

Munca va fi un act voluntar, o alegere personală de a munci sau de a nu munci, de a munci acum sau de a munci mai târziu, de a munci din greu sau de a munci mai încet sau cu grijă, de a munci cu mâinile noastre sau cu mințile noastre sau cu ambele. Pentru că sensul muncii stă în beneficiul personal pentru noi și în beneficul social pentru ceilalți, munca trebuie aleasă liber. Nimic în societate nu trebuie să ne oblige să facem ceea ce nu vrem și să muncim în moduri pe care le considerăm greșite sau străine de noi. Nu vor exista nici stimuli pentru a face o muncă sau alta. Nu va mai exista, de exemplu, nici un prestigiu sau statut atașat unei funcții sociale comparativ cu altele și unde o persoană poate face o anumită muncă, nu va exista nici un obstacol artificial dacă vrea să o facă (carnet de membru de sindicat, calificare, afilierea de tip tribal). Cu această libertate vine și o responsabilitate generalizată de a fi siguri că societatea se poate susține pe ea însăși. Dacă o societate liberă e în general în beneficiul tuturor, vom dori cu toții să o facem să funcționeze. Vom dezvolta un anumit simț a ceea ce trebuie făcut și dacă și cum putem contribui pentru a face acel lucru. Parțial, acest lucru va fi efectul educației și socializării, a milioanele de interacțiuni pe care le avem cu ceilalți oameni care ne formează și ne ajută să definim ce vrem să facem cu viețile noastre. Dar cheia acestui proces va fi în noi înșine, în propria noastră conștiință, în propriul nostru simț de ce e mai bine atât pentru noi cât și pentru cei din jurul nostru. Simțul măsurii pentru societatea noastră și al valorii pentru umanitate va fi dezvoltat în măsura în care ceea ce va trebui făcut va fi făcut, prin alegere liberă, fără a fi nevoie ca cineva să fie obligat, și prin plăcerea pe care umanitatea o găsește făcând lucrurile așa.

Cooperarea

Ca revoluționari, noi susținem că structurile egalitare sunt răspunzătoare și accesibile tuturor. Cel mai probabil aceste structuri vor fi apărarea din consiliile comunitare ale muncitorilor pe care clasa muncitoare le va crea în timpul revoluției. Putem întrevedea de asemenea și o structură federală care va apărea global pentru a coordona producția și distribuția de resurse, care va stabili ce lucruri trebuie făcute și cum trebuie făcute, deciziile fiind luate la nivelul cel mai de jos și cel mai apropiat de comunități: muncitorul individual, magazinul de la colțul blocului, comunitatea, orașul, industria sau regiunea și așa mai departe. Agricultură și industria vor fi preluate de comunități care sunt parte a rețelelor locale și globale de distribuție a produselor.

Alegerea personală

Exemple specifice ale relațiilor sociale schimbate vor arăta ce vrem să spunem prin revoluție socială. Nici o ființă umană nu va fi pregătită sau obligată să facă un anumit tip de muncă (și numai acel tip de muncă). Oamenii pot alege să continue tradiția unei anumite meserii, pe care au învățat-o de la familiile lor (pe de o parte) sau pot alege o muncă mult mai esoterică pe care vor avea nevoie să o învețe toată viața. Femeile nu vor mai fi obligate să întrețină gospodăriile și să aibă ca principală funcție socială creșterea copiilor, pentru că asemenea sarcini vor fi responsabilitatea întregii comunități. Cei mici vor fi lăsați să facă și ei anumite munci (și să aibă timp și pentru a învăța și pentru a se juca), când și cum poate fiecare.

E o convingere fundamentală a anarho-comuniștilor că clasa muncitoare are iscusința de care e nevoie pentru a organiza societatea. Nu toată lumea se pricepe la așa ceva, desigur, și egalitatea nu înseamnă că toți trebuie să știm să operăm pe cord deschis! Anumite specializări sunt necesare. Vom munci cum vom dori, atâta timp cât munca pe care o facem îndeplinește atât nevoile noastre personale cât și pe cele sociale. Dacă cineva vrea să muncească mai mult pentru a îndeplini ceva anume, e liber să o facă, și va obține satisfacția pe care o caută (pentru că nu-l obligă nimeni). Dacă vrei să muncești o perioadă la ceva, apoi să te joci, apoi să lucrezi din nou la altceva, să îți schimbi slujba cum vrei, să călătorești în diverse locuri pentru a o face, să muncești cu oameni diferiți, așa cum vrei, poți s-o faci.

Singura lecție pe care societatea îi va învăța pe membrii ei e că există timp pentru a munci și timp pentru odihnă, că există timp pentru muncă și timp pentru joacă, putem face ce trebuie uneori și ce vrem de cele mai multe ori, ne putem folosi mâinile și mințile cum vrem, putem găsi valoare în orice activitate și e posibil să ne placă ce facem și ce nu facem în egală măsură.

Munca productivă

Munca va fi mult mai atrăgătoare pentru că, spre deosebire de capitalism, va avea un sens și un scop și pentru că vom munci în moduri care vor maximiza împlinirea noastră, și nu profitul. Muncile mai puțin plăcute, dar nu mai puțin necesare va trebui să fie împărțite de toată comunitatea egal și restul timpului îl putem petrece în scopuri creative și plăcute. Desigur, terenurile agricole trebuie cultivate, canalizarea trebuie curățită, și treburile casnice trebuie făcute, dar nimeni nu va fi „un lucrător la fermă”, „un lucrător la canalizare”, sau „o casnică”, pentru că aceste sarcini vor fi împărțite în mod egal și vor fi duse la îndeplinire împreună în ferme, ateliere, spălătorii automate, creșe etc și vor ocupa cea mai mică durată din timpul fiecăruia. În plus, aceste sarcini nu vor fi făcute pentru un șef, un consiliu de birocrați, sau un soț, pentru că nu vom mai răspunde în fața nici unui individ cu putere, ci vom fi răspunzători în fața comunității, adică în fața fiecăruia dintre noi.

Nu ne înțelegeți greșit: nu suntem stahanoviști care găsesc plăcere și virtute în a munci la nesfârșit! Dacă o societate liberă a viitorului poate fi susținută numai prin ore lungi de corvoadă și prin auto-înjosirea oamenilor pentru dumnezeul numit „producție”, atunci nu vrem să avem de-a face cu așa ceva. Dar știm că, pentru că a fost dovedit de atâtea ori, cantitatea necesară de muncă pe care o vom împărți între cei care putem munci nu va fi mai mare de 2-3 ore pe zi, celelalte ore libere de muncă putând să le petrecem cum vrem: să ne jucăm, să ne punem imaginația la bătaie, pentru sex, să nu facem nimic, să socializăm, să ne plimbăm, să studiem, să facem orice vrem noi.

Plăcerea de a muncii: munca plăcerii

A face munca liberă poate deveni o realitate numai odată cu eliberarea de muncă, de reducerea vieții la muncă, impusă de capitalism.

Cea mai mare parte a muncii în capitalism e lipsită de sens și de orice gândire, asta dacă nu ești șef. Toate activitățile după revoluție vor fi duse la îndeplinire nu pentru profit sau pentru menținerea unei anumite stări de fapt, așa cum se întâmplă acum, ci pentru împlinirea individului, deși niciodată acest lucru nu poate avea ca finalitate un rău făcut celorlalți din societate. Nu va mai fi nevoie de muncă lipsită de sens, cum ar fi producția unor mărfuri doar pentru profit sau pentru păstrarea controlului social pentru că aspectele „normale” ale societății vor fi irelevante după revoluție. Fiecare persoană va avea timp cât va dori, dar acest lucru e fundamental diferit de „șomaj” pentru că nimeni nu va mai fi „angajat”. Activitatea productivă e un mod important de a ne dezvolta potențialul intern și de a ne exprima creativitatea. Așa cum spunea Alexander Berkman:

Nu trăim doar pentru a mânca. E adevărat, existența nu e posibilă fără posibilitatea de a ne satisface nevoile fizice. Dar doar gratificarea acestora în nici un caz nu înseamnă viață. Într-o societate rațională... sentimente de empatie umană, de dreptate și de ce e corect ar avea o șansă să se dezvolte, să fie satisfăcute, să se răspândească și să crească.

Anarhiștii doresc să schimbe atât natura muncii cât și a vieții și să creeze o societate bazată pe libertate în toate aspectele existenței. Într-o societate liberă, contribuția unei persoane la societate sau valoarea socială a muncii nu va fi măsurată în termeni economici, așa cum se întâmplă în capitalism. Nu va fi măsurată deloc. Ce contează e ca fiecare individ să simtă că munca pe care o face îi aduce o satisfacție personală. Dacă munca sa e și o contribuție pozitivă pentru societate, atunci acest lucru e un plus și pentru noi și pentru el.

Munca va deveni, în primul rând, o expresie a plăcerii unei persoane în a face ceea ce face și va deveni un fel de artă – o expresie a creativității și individualității. Munca-artă va fi putea fi exprimată și la locul de muncă și în procesul de creare a ei, pentru că locurile de muncă se vor transforma și se vor integra în comunitățile locale și în mediul înconjurător.

Sperăm că această broșură scurtă explică de ce anarhiștii vor abolirea muncii și caută să scape de impunerea muncii asupra milioanele care trudesc pe tot pământul. Sperăm că vă va face să vă puneți întrebări în legătură cu propria voastră implicare în lumea muncii și că va stimula dorința de a lucra pentru eliberarea acestor milioane de oameni. Viitorul va spune care va fi natura muncii, ca o activitate creativă, eliberatoare, productivă și satisfăcătoare. De noi depinde să rupem lanțurile prezentului. Ce vor face copiii noștri din ele e munca lor și singura muncă ce va conta în societatea liberă din viitor.

Biblioteca Anarhistă

Anarchist Federation (UK)
Munca și societatea liberă
2009

Preluat la 16.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org